

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Teze diplomové práce

**LEADER a rozvoj venkova
(případová studie MAS Posázaví)**

Bc. Lucie Onderčaninová

© 2016 ČZU v Praze

LEADER a rozvoj venkova (případová studie MAS Posázaví)

Souhrn

Předložená diplomová práce se zabývá metodou LEADER jako specifickým nástrojem pro rozvoj venkova. Jejím cílem je zjistit, do jaké míry naplňuje MAS Posázaví ve svých aktivitách, realizovaných projektech, principy přístupu LEADER.

V empirické části je na základě obsahové analýzy 161 zrealizovaných projektů MAS Posázaví prostřednictvím programů LEADER ČR, LEADER+ a LEADERU 2007 – 2013 (SPL) zhodnocena míra naplňování jednotlivých principů LEADERU.

Vytvořit konceptuální východiska pro empirickou část práce, umožnila literární rešerše, která přibližuje některé teorie rozvoje venkova a jejich projekci do exogenního a endogenního modelu rozvoje venkova. Práce klade důraz na endogenní rozvoj venkova, zejména na jednotlivé principy, na kterých je postaven přístup LEADER.

Výsledky výzkumu v dlouhodobém horizontu prokázaly vzestupnou tendenci naplňování principů LEADER u zrealizovaných projektů MAS Posázaví. Zatímco proměnná „uplatňování inovačních přístupů“ má z dlouhodobého hlediska v posledních dvou sledovaných obdobích konstantní hodnoty, ostatní sledované proměnné jsou na setrvalém vzestupu. V krátkodobém sledování vývoje během jednotlivých let překvapivě nebyla plynule vzestupná tendence zřejmá.

Klíčová slova: rozvoj venkova, LEADER, principy LEADER, metoda LEADER, místní akční skupina, MAS Posázaví, endogenní rozvoj venkova, bottom-up

1. Cíl práce a metodika

1.1 Cíl práce

Cílem této práce je zjistit do jaké míry je MAS Posázaví v souladu s modelem endogenního rozvoje venkova, který je v principech přístupu LEADER. Jinými slovy je cílem této práce zhodnotit, do jaké míry naplňovala MAS Posázaví v období let 2004 -2013 prostřednictvím svých aktivit, projektů podpořených touto místní akční skupinou, principy přístupu LEADER.

1.2 Metodika

V úvodu prostřednictvím literárních rešerší přiblížím některé teorie regionálního rozvoje a jejich projekci do exogenního a endogenního modelu rozvoje venkova. Přiblížím pojem venkov, představím základní teorie rozvoje venkova a popíši endogenní a exogenní model rozvoje venkova, s důrazem na přístup LEADER, jeho principy, fungování a úskalí.

Provedené literární rešerše mi umožní vytvořit konceptuální východiska pro empirickou část práce. Ta bude založena na obsahové analýze 161 dokumentů, tedy všech projektů podpořených MAS Posázaví v období 2004 – 2013, vyjma projektů spolupráce. Tato analýza by měla kvantifikovat, do jaké míry a v jakých principech MAS Posázaví naplňuje východiska, na kterých je postavena metoda endogenního rozvoje venkova prostřednictvím přístupu LEADER.

1.2.1 Metodika obsahové analýzy

K obsahové analýze byla použita metoda kódování dat, kdy byla pomocí filtračních a uzavřených otázek získávána kvalitativní data, která byla pomocí softwaru IBM SPSS Statistic 23 převedena na data kvantitativní. Vlastní výzkum je založený na obsahové analýze dokumentů - 161 projektů zrealizovaných MAS Posázaví skrze program LEADER+, LEADER ČR a LEADER 2007 – 2013 (SPL), tedy v letech 2004 – 2013. V projektech sleduji celkem 17 proměnných. 7 proměnných slouží k charakteristice žadatele a projektu, zbylých 10 proměnných je dichotomických a vyhodnocují principy, které jsou v teoretické části DP popsány jako principy LEADER.

2 Závěr

Výsledky výzkumu v dlouhodobém horizontu potvrdily vzestupnou tendenci naplňování principů LEADER u zrealizovaných projektů MAS Posázaví. Zatímco proměnná „uplatňování inovačních přístupů“ má z dlouhodobého hlediska v posledních dvou sledovaných obdobích konstantní hodnoty, ostatní sledované proměnné jsou na setrvalém vzestupu. V krátkodobém sledování vývoje během jednotlivých let překvapivě nebyla plynule vzestupná tendence zřejmá. Výzkum však ukázal vzájemnou provázanost některých proměnných, jejichž kladné hodnoty v konkrétním čase kolísaly velmi podobným způsobem. Toto kolísání dokazuje velmi silnou provázanost konkrétních principů LEADER, která se v praxi projevuje tak, že se tyto principy častěji společně objevují v projektech.

V praxi regionálního rozvoje v regionu Posázaví je dle charakteristiky místní působnosti MAS Posázaví a analýzy jejich aktivit patrné, že region plně rozvíjí svůj potenciál zejména prostřednictvím prvků teorie učících se regionů. Region tak plně čerpá z kladných stránek institucionálního přístupu, aniž by byl brzděn ve svém rozvoji jeho slabinami. Prostřednictvím přístupu LEADER, jeho živelnosti a prostoru, který poskytuje místním aktérům při realizaci jejich záměrů, může region efektivně rozvíjet institucionální přístup a jeho teorie. Jako klíčové procesy jsou zde zřejmé procesy učení se na úrovni jednotlivců, firem, neziskového sektoru a veřejné správy, významné míry networkingu, stejně jako setrvalá přítomnost technologických, kulturních a sociálních inovací.

Při propagaci MAS Posázaví a jejich aktivit, která v současné době je na velmi dobré úrovni, je nezbytně nutné propagovat zároveň i hlavní principy LEADER, jsou totiž mnohem významnější, než LEADER samotný. Dnes je tady LEADER a možná znamená pro některé místní aktéry pouze příležitost, finanční zdroj. V budoucnu zde nemusí být LEADER ani jeho principy ...i na ně lidé jednou zapomenou. Zůstane snad v naší společnosti alespoň jako funkční mechanismus, který už nebude mít jméno. Bude svým obsahem vlastně naprosto přirozenou součástí otevřené, respektující, svobodné společnosti bez předsudků.

Ač se při různorodých diskusích týkajících se EU cítím být euroskeptikem, sdílím stejné pocity jako John Bryden v závěru svého příspěvku pro Leader+ Magazine v roce 2006: *„Program Leader je jeden z hlavních příkladů úspěšné iniciativy Evropské unie, která pronikla na úroveň jednotlivých oblastí a k obyvatelstvu, i k propojení zemědělských činností, potravinářství, místního rozvoje, otázek životního prostředí a kvality života. To je důležité si pamatovat zejména v době, kdy je Unie politicky křehká...“* (Bryden 2006 str. 9). Současnou politickou situaci v EU, otřesenou imigrační vlnou, můžeme jako křehkou bez nadsázky nazvat. Jsme konfrontováni s „něčím novým, v místě a čase neobvyklým“...

3 Seznam použitých zdrojů

BERNARD, J. (2011) Endogenní rozvojové potenciály malých venkovských obcí – obtížné hledání a měření jejich vlivu. *Sociologický časopis / Czech Sociological Review*, roč. 47, č. 4, s. 745–775.

BLAŽEK J. (1999) Teorie regionálního vývoje: je na obzoru nové paradigma či jde o pohyb v kruhu? *Geografie – Sborník ČGS*, č. 3, s. 141–159. Dostupné z: <https://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/socgeo/people/blazeksbornik99.doc> [5. února 2016].

BLAŽEK J., UHLÍŘ, D. (2011) *Teorie regionálního rozvoje (nástin, kritika, implikace)*. Praha: Karolinum. 344 s. ISBN 978-80-246-1974-3.

BÍNEK, J. a kol. (2009) *Synergie ve venkovském prostoru: Aktéři a nástroje rozvoje venkova*. 1. vyd. Brno: GaREP. ISBN 978-80-904308-0-8.

BRUSCO, S. (1982) The Emilian model: productive decentralisation and social integration. *Cambridge Journal of Economics*, vol. 6, p. 167–184.

BRYDEN, J. (2006) From Leader I to Leader+ and betone to the Leader axis. [online] European Commission. *Leader+ Magazine*, 6, 60 s. Dostupné z [www: <http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/pdf/magazine/mag6_en.pdf>](http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leaderplus/pdf/magazine/mag6_en.pdf).

DARGAN, L., SHUCKSMITH, M. (2008) LEADER and Innovation. *Sociologia Ruralis*, 48 (3), p. 274–291.

LOŠŤÁK, M., HUDEČKOVÁ, H. (2008) Agriculture and farming related activities: their actors and position in the LEADER approach. *Agricultural Economics*, vol. 54, no. 6, p. 245–262.

LOŠŤÁK, M., HUDEČKOVÁ, H. (2010) Preliminary impacts of the LEADER+ approach in the Czech Republic. *Agricultural Economics*, vol. 56, p. 249–265.

NARDONE, G., SISTO, R., LOPOLITO, A. (2010) Social Capital in the LEADER Initiative: a methodological approach. *Journal of Rural Studies*, 26, p. 63–72.

PERLÍN, R. (1998) Typologie českého venkova. *Zemědělská ekonomika*, roč. 44, č. 8, s. 349–358.

RAY, Ch. (2001) *Culture Economies; A Perspective on Local Rural Development*. Dostupné z: <http://www.ncl.ac.uk/cre/publish/books.htm> [1. února 2016].

RAY, Ch. (2000) The EU LEADER Programme: Rural Development Laboratory. *Sociologia Ruralis*, vol. 40, no. 2, p. 163–171.

SHUCKSMITH, M. (2000) Endogenous development, social capital and social inclusion: perspectives from LEADER in UK. *Sociologia Ruralis*, vol. 40, no. 2, p. 208–218.